

Årsplan for 9. klasse

Skoleåret 2020-2021

Klasselærere: Synnøve Levang og Helge Rønsåsbjørg

Norsk

Faglærer

Synnøve Levang

Uketimer/periodeuker

2 uketimer i norsk, 1 uketime i språkforming og 1 hovedfagsperiode med teater

Faglig innhold

- Arbeidet med skjønnlitterære tekster fortsetter. Kjenne til ulike narrative teknikker og bruke disse i egen produksjon. Proessorientert skriving.
- Lyrikk som sjanger. Kjenne til diverse språklige virkemidler. Lese og skrive dikt selv.
- Skuespill som sjanger. Sette opp et Shakespearestykke.
- Skrive en særoppgave om markedsføring og påvirkning, og reflektere over hvor og hvorfor samfunnet bruker reklame. Sammensatte tekster.
- Å formidle informasjon med refleksjon og argumentasjon i en saktekst.
- Eksempler på diskriminerende og trakasserende språkbruk
- Å holde tale. Lære om oppbygning og fremføring.
- Litteraturhistorie med blant andre Ivar Aasen, A.O.Vinje og Alexander L. Kielland
- Nynorskarbeidet fortsetter i eget arbeidshefte. Elevene skal også skrive egne tekster innen ulike sjangere og de skal lese en liten bok på nynorsk.
- Oppfriske grammatikk og sjangerlære.

Arbeidsmåter

Det vil være stor variasjon i arbeidsmåtene.

- Muntlige presentasjoner
- Samtaler i små grupper og diskusjon med hele klassen
- Lese stille, lese høyt, fortelle
- Kunstnerisk bearbeidelse av poetiske tekster gjennom gruppearbeid og fremvisninger
- Resitasjon
- Dramaleker og teateroppsetning

- Dataskrevne innleveringer i ulike sjangre
- Arbeidsbok i nynorsk (informativ regelbok og for utfylling av oppgaver)
- Lage skjønnlitterær håndskrevet silkebok for bearbeidelse av bl.a MOMO, Kielland m.fl.
- Lage felles grammatikk-hefte
- Egen linjert norsk bok for individuelle tekster skrevet for hånd

Kompetansemål

Kompetansemålene for ungdomstrinnet er i norsk gitt etter 10. klasse. Gjennom hele 9. og 10. klasse vil vi arbeide for å nå disse målene, slik at alle målene er ivaretatt innen utgangen av 10. klasse.

Målene for opplæringen er at elevene skal kunne:

- delta i kunstnerisk bearbeidelse av dikt fra ulike litteraturhistoriske perioder
- formidle fortellende tekster gjennom høytlesning og som fri fortelling
- sette seg inn i og presentere fagstoff muntlig; velge passende presentasjonsform
- bruke begreper fra litteraturkunnskap i samtale om og utforskning av tekster i ulike sjangrer
- utforske og beskrive karakteristiske trekk ved litteratur, teater og film fra forskjellige epoker
- bearbeide fagstoff som tekst og bilde i arbeidsbok eller på annen relevant måte, analogt og digitalt
- skrive informative, reflekterende og argumenterende tekster på hovedmål og sidemål
- ta i bruk kunnskap om sjangernormer og språklige virkemidler i egen kreativ tekstskeping
- planlegge, utforme og bearbeide egne tekster manuelt og digitalt og vurdere dem underveis i prosessen ved hjelp av kunnskap om språk og tekst
- vurdere estetiske og retoriske virkemidler i sammensatte tekster i informasjons- og underholdningsmedier, reklame og kunst
- bruke kilder på en kritisk måte, mestre grunnleggende regler for sitateteknikk og henvisningspraksis
- gjøre rede for og ta i bruk grunnleggende prinsipper for personvern og opphavsrett
- uttrykke egne meninger i diskusjoner på en saklig måte og kunne gjengi andres meninger
- drøfte hvordan språkbruk kan virke diskriminerende og trakasserende
- forklare ved hjelp av begreper fra grammatikk og tekstkunnskap hvordan tekster er bygget opp
- skrive hovedspråket ortografisk og grammatikalsk korrekt, uttrykke seg med et variert ordforråd og bruke sentrale teknikker for tekstbinding
- utforske og reflektere over språklig mangfold i Norge og gjøre rede for utbredelsen av de samiske språkene og for rettighetene for samisk språk i Norge
- gjøre rede for hovedtrekk i norsk språkutvikling etter 1814 og forklare hvorfor vi har to likestilte skriftspråk i Norge i dag

Vurdering

Elevene får løpende underveisvurdering på lekser og arbeid som skjer i timene. De får skriftlig tilbakemelding på prøver og innleveringer. De vil et par ganger få vurdere eget arbeid ved hjelp av egevaluering. Vi gjennomfører fagsamtaler, og gir systematisk halv- og helårsvurdering.

Engelsk

Faglærer

Helge Bernhardsen

Uketimer/periodeuker

2 uketimer

Faglig innhold

- Kulturkunnskap fra USA og Storbritannia
- Fokus på hva som kjennetegner de to kulturene
- Historie og geografi
- Likheter og forskjeller både kulturelt og språklig
- William Shakespeare og Charles Dickens` biografier
- Utdrag fra utvalgte verk
- Deres innflytelse i engelsk litteratur
- Lese en selvvalgt roman på engelsk med tilpasset nivå
- Noveller, dikt og sanger, både av eldre og nyere dato
- Grammatikk o Fokus på samsvarbøying, verbaltider (spesielt samtidsformen), ordstilling og setningsoppbygging
- Øve på å få flyt i språket og utvide ordforrådet
- Høytlesning og dramatiseringer av ulike tekster

Arbeidsmåter

- Elevene lager egne arbeidsbøker
- De samarbeider i par og grupper både muntlig og skriftlig
- Kontinuerlig øving på hverdagsamtaler og diskusjoner om aktuelle tema
- Skriftlig prøve etter hvert hovedtema og jevnlig gloseprøver
- Lengre skriftlige innleveringer, blant annet en bokrapport
- De skal holde ulike presentasjoner

Kompetansemål

Kompetansemålene for ungdomsskolen er i engelsk gitt etter 10. klasse. Det betyr at vi gjennom hele 9. og 10. klasse vil arbeide mot å nå disse målene. Målene for opplæringen er at elevene skal kunne:

- lese og samtale om ulike typer tekst med god forståelse, diksjon og intonasjon
- bruke hensiktsmessige strategier og hjelpemidler for språkinnlæring og planlegge og vurdere arbeidsmåter i forhold til ulike oppgaver
- utvikle og presentere tekster som er tilpasset ulike temaer og mottakere, skriftlig og muntlig
- ta i bruk hensiktsmessige medier i arbeid med engelsk som globalt kontakt- og kommunikasjonsspråk
- forstå og bruke et variert ordforråd og ulike språklige strukturer
- søke og bruke engelskspråklige kilder på en tekstkritisk måte
- samtale med god flyt og sammenheng i uforberedt og forberedt tale
- gi muntlige presentasjoner av ulike temaer
- delta i bearbeidelse av engelskspråklig litteratur, poesi, drama og prosa
- samarbeide om formidling, gjennom resitasjon og/eller dramatisering, av engelsk litteratur

- utforske og drøfte varianter av engelsk som førstespråk og kontaktspråk
- undersøke og presentere viktige hendelser i engelskspråklige lands historie
- utforske situasjonen til urfolk i engelskspråklige land
- drøfte levesett, verdier og institusjoner i engelskspråklige land og i Norge

Vurdering

Elevene får løpende underveisvurdering på lekser og arbeid som skjer i timene. De får skriftlig tilbakemelding på prøver og innleveringer. Halv- og helårsvurdering.

Tysk

Faglærer

Julia Schregel

Uketimer/periodeuker

2 uketimer

Faglig innhold

Språk og kommunikasjon

- Saktekster fra ulike kilder
- Bearbeiding av temaer fra litteratur, kultur og samfunnsliv
- Prosess-skriving: uttrykke tanker og meninger
- Strategier i språklæringen
- Kontrastive elementer norsk – målspråket
- Men hensyn til grammatikk skal elevene stadig utvide ferdigheter i å skrive og snakke i grammatisk korrekt tysk som er naturlig å bruke i de situasjoner og temaene som forekommer i undervisningen: modalverbene, temporale og lokale preposisjoner, setningsstrukturer av ulike setningstyper, gradbøying av adjektiver, delbare verb osv.
- I tilknytning til arbeidspraksis-uka jobber vi med temaet "Arbeitswelt"

Språk og kultur

- Dikt og sangtekster fra målspråksområdene
- Dramatisering
- Saktekster om skikker og tradisjoner fra språkområde.

Arbeidsmåter

Å kunne et språk omfatter ulike ferdigheter som ikke nødvendigvis utvikler seg i samme tempo. Arbeidsmåter brukt i timen skal gi elevene mulighet til å øve i alle de relevante områder og omfatter derfor det følgende:

Lytteøvelser, der elevene skal øve på å lete etter mening i samtaler og dialoger selv om ikke alt av innholdet blir forstått, samtidig som å trene på å forstå autentiske samtaler på målspråket som omfatter ungdomsspråk, dagligtale, dialekt og mer.

Lesing av ulike type tekster, både autentisk og tilrettelagde av ulike sjangre, der både øving i bruk av ulike lesestrategier og utvidelse av ordforråd står i fokus.

Muntlig arbeid omfatter både samtaler om språket for å bevisstgjøre målspråkets strukturer og regler (også samlignet med morsmålet og andre språk), muntlige øvelser i mindre og større grupper for å øve på spesifikke temaer (for eksempel grammatikk, ordforråd, uttalelse, osv.) men også på språklig samhandling i dialog eller gruppesamtaler, samt presentasjoner både i klasserom foran plenum og som digitale fortellinger/film.

Skriftlig arbeider elevene både med ulike skriftlige øvelser til ulike temaer (for eksempel grammatikk, ortografi, ordforråd, osv.) og med å forfatte kortere spontane tekster samt større arbeider som jobbes med over et lengre tidspunkt der innholdet stor i større fokus.

Kompetansemål

Kompetansemålene for ungdomsskolen er i tysk gitt etter 10. klasse. Gjennom hele 9. og 10. klasse vil vi arbeide mot disse målene, slik at det er mulig å nå dem ved sluttvurderingen i 10. klasse.

Målene for opplæringen er at elevene skal kunne:

- lese og gjenfortelle ulike typer tekst med god forståelse og uttale
- bruke hensiktsmessige strategier og hjelpemidler for språkinnlæring og planlegge og vurdere arbeidsmåter i forhold til ulike oppgaver
- bruke kjennskap til strukturene i målspråket i eget tekstarbeid
- bruke et variert ordforråd i samtale om kjente temaer
- velge temaer og finne kilder for muntlige og skriftlige presentasjoner
- bruke kilder på målspråket på en tekstkritisk måte
- samtale om målspråkets stilling i verden og egne erfaringer med det i Norge
- bearbeide og formidle skjønnlitterære tekster på målspråket
- samtale om viktige hendelser i målspråksområdenes historie
- drøfte levesett, verdier og institusjoner i målspråksområdene og i Norge

Vurdering

Undervisvurdering gis både muntlig og skriftlig fortløpende i undervisningen og som tilbakemeldinger på ulike innleveringer. Målet med undervisvurderingene er at det alltid skal peke fremover, og gi elevene en klar forståelse av hva og hvordan han eller hun kan forbedre sin forståelse og bruk av målspråket.

Med hensyn til de ulike ferdighetsområder skal halvårsvurderingen basere seg på et bredt spekter av ulike innleveringer. Dette skal omfatte lengre og kortere tekster, presentasjoner i klasserom, digitale historier, gloseprøver, muntlige prøver samt grammatikk prøver.

Historie

Faglærer

Helge Rønsåsbjørg

Uketimer/periodeuker

6 periodeuker

Faglig innhold

Den industrielle revolusjon i England

- Det førindustrielle samfunn; befolkningsvekst og endringer i jordbruket

- Endringer i tekstilindustrien - Dampmaskinen; nye produksjons- og transportmåter

- Fabrikker, byer; bo- og arbeidsforhold
Amerika - Trekanthandelen, slaveriet
- Den amerikanske revolusjon, borgerkrig, avskaffelse av slaveriet
Norge - Industrialisering; Oslo, eller annet område
Utvikling 1814 – 1913; parlamentarisme, unionsoppløsning, stemmerett
Kolonialisering, globalisering
Linjer fra historiske hendelser til nåtidige spørsmål
Datateknologiens historie og betydning

Arbeidsmåter

Foresninger med notater i hovedfagsbok. Muntlige diskusjoner og prosjektarbeider – individuelt og i gruppe. Prosjektarbeidene innebærer også klassepresentasjoner.

Kompetansemål

Kompetansemål etter 10. klasse:

- Beskrive hovedlinjer i utviklingen fra det førindustrielle samfunn til innføringen av ny teknologi under den industrielle revolusjon og fram til vår tid
- Drøfte utviklingen av kolonialisme og imperialisme og gi eksempler på avkolonisering
- Undersøke og gjøre rede for idéer og krefter som førte til frihetskamp og revolusjoner på 1700- og 1800-tallet og for følgene dette fikk for den demokratiske utviklingen i Norge
- Presentere viktige utviklingstrekk i norsk historie på 1800- og 1900-tallet og hvordan de peker fram mot samfunnet i dag
- Undersøke og presentere hovedtrekk ved samenes historie og rettighetskamp fra midten av 1800-tallet til i dag
- Drøfte årsaker til og virkningene av sentrale internasjonale konflikter og samfunnsomveltninger på 1900- og 2000-tallet og reflektere over betydningen av handlingene til sentrale personer i moderne historie
- Drøfte viktige omveltninger i samfunnet i nyere tid, og reflektere over hvordan dagens samfunn åpner for nye omveltninger
- Samtale om politiske ideologier og standpunkter og om hvordan de påvirker tolkninger av historiske begivenheter
- Reflektere over historiske hendelser og over hvordan samfunnet kunne ha blitt annerledes dersom disse hendelsene hadde utviklet seg på en annen måte
- Søke, lese og vurdere kritisk utvalgte historiske kilder for eget arbeid
- Drøfte idealene om menneskeverd og reflektere over utviklingen av rasisme og diskriminering i et historisk og nåtidig perspektiv
- Skrive samfunnsfaglige tekster i ulike sjangrer og lage, eller finne, illustrasjoner som bygger opp under den skriftlige fremstillingen

Vurdering

Vurderingen baseres på hovedfagsboka, prøveresultater, prosjektoppgaver og muntlig aktivitet. Elevene får sluttvurdering etter endt periode, samt fremovermeldinger underveis i periodene.

Samfunnskunnskap

Faglærer

Helge Rønsåsbjørg

Uketimer/periodeuker

1 uketime

Faglig innhold

Samfunnskunnskap handler om grunnleggende verdier og kunnskaper knyttet til demokrati og medborgerskap. I en kompleks verden i rask endring kan samfunnskunnskap bidra til utvikling av holdninger, tankemåter og innsikt om individets ansvar og om samfunnets mulighet til å styrke demokratiske prosesser og globalt medansvar. Faget skal stimulere elevene til å bli deltakende, engasjerte og kritisk tenkende medborgere. Faget skal gi elevene innsikt i hvordan mennesker skaper ulike former for samhandling i sosiale nettverk, organisasjoner, institusjoner og samfunn. Elevene skal utvikle kunnskap om ulike styreformers og hvordan disse påvirker enkeltindividets og grupperes muligheter til å delta i og påvirke samfunnsutviklingen.

Arbeidsmåter

Forelesninger, klassediskusjoner og prosjektoppgaver individuelt og i grupper.

Det vil i stor grad bli lagt opp til en muntlig bearbeidelse av fagstoffet, gjerne med utgangspunkt i aktuelle nyhetssaker.

Kompetansemål

Kompetansemålene for ungdomstrinnet er i samfunnsfag gitt etter 10. klasse. Gjennom hele 9. og 10. klasse vil vi arbeide for å nå disse målene, slik at alle er ivaretatt innen utgangen av 10. klasse. Målene for opplæringen er at elevene skal kunne:

- sette seg inn i og presentere en samfunnsfaglig undersøkelse; planlegge og gjennomføre en samfunnsfaglig småskala-undersøkelse, alene eller sammen med andre
- gjøre rede for hvordan ulike politiske partier fremmer ulike verdier og interesser, drøfte dette i forbindelse med aktuelle samfunnsproblemer og argumentere for egne synspunkter
- gjøre rede for sentrale politiske institusjoner i Norge og rollefordelingen mellom dem og sammenligne med institusjoner i andre land
- undersøke og gjøre rede for nasjonale minoriteters stilling i Norge, før og nå, med vekt på forskning av samene og deres rettighetskamp
- beskrive hva rettighetslovgivning går ut på gjennom sentrale eksempler
- gi eksempler på hva samarbeid, medvirkning og demokrati innebærer nasjonalt, lokalt, i organisasjoner og i skolen
- beskrive hovedtrekkene i norsk økonomi og hvordan de henger sammen med den globale økonomien
- forklare begrepene holdninger, fordommer, rasisme og ekstremisme, vurdere hvordan holdninger kan bli påvirket og hvordan den enkelte og samfunnet kan motarbeide fordommer og rasisme
- gi eksempler på hvordan et lovbrudd blir behandlet, diskutere årsaker til og følger av kriminalitet og forklare hvordan rettsstaten og rettspleien fungerer
- gjøre rede for oppgavene til viktige internasjonale organisasjoner der Norge er medlem og undersøke og presentere grunnleggende menneskerettigheter og deres opprinnelse og reflektere over verdien av at de blir respektert

- beskrive og drøfte sider ved bærekraftig utvikling; den enkeltes ansvar og påvirkningsmulighet og betydningen av politiske beslutninger og strukturelle endringer

Vurdering

Vurderingen vil baseres på den muntlige aktiviteten i timene, prøveresultater og prosjektarbeider. Det vil gis underveisvurdering, halvårsvurdering i januar og helårsvurdering i juni.

Religion og livssyn

Faglærer

Helge Rønsåsbjørg

Uketimer/periodeuker

3 periodeuker

Faglig innhold

Religion og livssyn er et dannelsesfag som retter seg mot tilværelsens dypeste spørsmål. Opp gjennom historien har kunst, viten, politikk og menneskers liv i arbeid og fritid vært grunnleggende preget av religion. Også i nyere tid med sekularisering og religiøs frihet, spiller forståelsen og utøvelsen av religioner en stor rolle.

Arbeidsmåter

Forelesninger, ekskursjoner og prosjektarbeider. Klassediskusjoner om temaer knyttet til for eksempel etiske spørsmål, ytringsfrihet og eksistensielle spørsmål.

Kompetansemål

Kompetansemålene for ungdomstrinnet er i religion og livssyn gitt etter 10. klasse. Gjennom hele 9. og 10. klasse vil vi arbeide for å nå disse målene, slik at alle er ivaretatt innen utgangen av 10. klasse. Målene for opplæringen er at elevene skal kunne:

- bruke og drøfte fagbegreper om religioner og livssyn
- sammenligne og vurdere ulike kilder til kunnskap om religioner og livssyn
- delta i samtaler om kristendommens betydning i Europa i middelalder og renessanse og gjøre rede for viktige hendelser og skikkelser i kristendommens historie fra reformasjonen til i dag
- presentere hovedtrekk ved kunst og arkitektur knyttet til kristendommen
- utforske og presentere sentrale trekk ved mangfold og utbredelse av kristendommen i dag
- gjøre rede for og reflektere over samenes og andre urfolks religions- og livssynstradisjoner
- gi eksempler på karakteristiske trekk ved jødedom, islam, hinduisme og buddhisme i dag og vise kjennskap til kulturelle og sosiale impulser som er særegne for disse religionene
- undersøke og presentere sentrale ideer fra livssynshumanisme og andre ikke-religiøse livssyn
- øve faglig innenfraperspektiv i presentasjon av ulike religioner og livssyn som livstolkning
- reflektere over eksistensielle spørsmål knyttet til oppvekst og liv i et mangfoldig og globalt samfunn
- identifisere og drøfte aktuelle etiske problemstillinger knyttet til menneskerettigheter og levekår globalt sett
- utforske etiske ideer fra sentrale skikkelser i filosofihistorien og i religiøse og livssynsbaserte tradisjoner

Vurdering

Vurderingen baseres på prøveresultatene, arbeidsboka, den muntlige aktiviteten i timene og prosjektarbeidene. Det vil gis underveisvurdering i løpet av året, samt halvårsvurdering i januar og helårsvurdering i juni.

Matematikk

Faglærer

Geir Øyen

Uketimer/periodeuker

3 uketimer / 3 periodeuker

Faglig innhold

Kompetansemålene skal nåes gjennom å jobbe med følgende faglig innhold for dette årstrinnet:

Aritmetikk

- videre regning med prosent og promille
- mer om potenser og potensregning
- mer om kvadratrot/kubikkrot
- å kunne skrive tall på standardform, og å regne med tall skrevet på standardform

Algebra

- multiplikasjon med parenteser og kvadratsetningene
- faktorisering med kvadratsetningene
- løse lineære likninger algebraisk, både oppstilte og uoppstilte

Funksjoner

- tegning av lineære funksjoner, betydning av stigningstall og konstantledd, finne funksjon ut fra graf
- løse lineære likninger grafisk
- tolke empiriske funksjoner og lese av verdier
- arbeid med proporsjonalitet, se sammenheng også med målestokk og formlikhet

Mål og vekt

- areal og omkrets av ulike geometriske figurer
- overflate og volum av ulike romlegemer
- enheter for lengde, areal og volum
- regning med massetetthet

Geometri

- arbeid med Pythagoras setning
- regning med ulike målestokker
- forståelse av formlikhet
- konstruksjon og forståelse av ulike geometriske steder
- introduksjon av kjeglesnitt
- vite noe om matematikere som har utviklet og brukt geometri i sitt arbeid, for eksempel Kepler, ellipsen og planetbanene

Statistikk

- enkel statistikk med linje- og søylediagram
- beregning av gjennomsnitt, median, typetall og variasjonsbredde

Arbeidsmåter

Veksling mellom tavleundervisning i plenum, oppgaveløsning individuelt og i grupper, fagsamtaler i grupper og i plenum. I år vil vi legge særlig vekt på å få med alle elevene i den muntlige aktiviteten. Derfor forsøkes metoden "No hands classroom".

Det vil bli lagt opp til jevnlig skriftlige innleveringer og prøver etter hvert hovedemne.

Kompetansemål

I læreplanen er det gitt kompetansemål etter 7. og 10. klasse. I den lokale læreplanen for skolen har vi fordelt kompetansemålene ut over årene i ungdomsskolen, på en slik måte at de fleste temaer berøres i minst to av årene. En del av kompetansemålene 9. klasse skal arbeide med i år skal dermed først være oppnådd neste år. Kompetansemålene som står under er derfor de målene klassen skal arbeide mot i år, men ikke alle skal fullføres i år. Mål for opplæringen er at eleven skal kunne:

- utvikle modeller, utforske fremgangsmåter og begrunne løsningsstrategier i møte med ulike matematiske utfordringer
- sammenligne og omgjøre tallkategorier til standardform
- regne med ulike tallsystemer
- ta i bruk algoritmene for primtallfaktoriserings og utregninger med algebraiske uttrykk
- bruke potenser og kvadratrøtter og anvende kvadratsetningene og polynomer i beregninger
- løse likninger og ulikheter av første grad og løse enkle likningssystemer med to ukjente, algebraisk og geometrisk, med bruk av koordinater
- utforske sammenhengen mellom konstant prosentvis endring, vekstfaktor og eksponentialfunksjoner
- lage og tolke funksjoner som beskriver numeriske sammenhenger i praktiske situasjoner
- identifisere og utnytte egenskapene til proporsjonale, omvendt proporsjonale, lineære og enkle kvadratiske funksjoner
- løse oppgaver ved bruk av målestokk og proporsjoner og utføre beregninger med variabler i praktiske situasjoner
- sette opp budsjett og føre regnskap; drøfte spørsmål knyttet til personlig økonomi, lån, kjøp og salg
- gjøre overslag over og beregne lengde, omkrets, vinkel, areal, overflate og utføre beregninger med vei, fart, tid, masse, volum og tetthet
- forklare definisjonen av π og bruke det i beregninger av omkrets, areal og volum og bruke formlikhet, kongruens og Pythagoras' læresetning i beregninger
- analysere egenskaper ved to- og tredimensjonale figurer og bruke egenskapene i beregninger
- utføre komplekse geometriske konstruksjoner, som kjeglesnitt, og lage perspektivtegninger med forsvinningspunkter
- undersøke og analysere sannsynlighet ved bruk av databaser og praktiske eksperimenter; beskrive utfallsrom og uttrykke sannsynlighet i ulike talluttrykk
- vise med eksempler og finne mulige løsninger på enkle kombinatoriske begreper i praktiske situasjoner

Vurdering

I vurderingen vil det bli lagt vekt på aktivitet i timene – grad av deltagelse, bruk av fagterminologi, løsningsforslag. Prøveresultater og andre innleveringer / presentasjoner – dette kan også være gruppeoppgaver/presentasjoner.

Naturfag (Biologi)

Faglærer

Laila Eide

Uketimer/periodeuker

3+1 periodeuker

Faglig innhold

- Humanbiologi
 - Skjelett, ledd og muskulatur
 - Syn og hørsel, balanse, lukt, smak, varme- og berøringssans. Nervesystemet.
 - Øyets og ørets anatomi
 - Kjønn og kjønnsidentitet

Arbeidsmåter

De første tre periodeukene vil omhandle sanselære og kroppens oppbygning. Her skal elevene få presentert og erfart hva sansing er og hvordan signalene fra sansene beveger seg igjennom kroppen (sensoriske nevroner). I tillegg vil kroppens oppbygning presenteres, og ulike typer muskulatur og ledd skal gjennomgås. Fagstoffet vil presenteres igjennom tavleundervisning, illustrasjoner, videoer og artikler. Elevenes sensoriske erfaringer vil være gjenstand for drøfting og diskusjoner, både i plenum og mindre grupper. Vi vil også studere øyets anatomi igjennom enten ved disseksjon av dyreøye eller ved å studere modell.

I den siste periodeuken vil kjønn og kjønnsidentitet være temaet. Fagstoffet vil bli presentert av lærer, og deretter arbeidet med igjennom ulike diskusjoner i klasserommet (både i plenum og mindre grupper).

Kompetansemål

Kompetansemålene for naturfagene er gitt samlet etter 10. klasse. Gjennom de ulike naturfagsperiodene i ungdomsskolen vil elevene ha arbeidet med alle målene. Det som skal arbeides med i fysikk i 9. klasse er konkretisert under "faglig innhold". Mål for opplæringen er at eleven skal kunne:

- utforske naturfaglige fenomener gjennom systematisk og eksakt iaktakelse og formulere
- iaktakelsene i kunstfaglige uttrykk og fagtilpasset språk
- stille spørsmål og lage hypoteser om naturfaglige fenomener, identifisere variabler og samle data for å finne svar
- gjøre om observasjoner til kvantifiserbare data som kan behandles ved hjelp av enkel statistikk og forklare årsaks-virkningsforhold i omtalen av observasjoner, forsøk og forsøksresultater i naturfaget
- gi eksempler på sentrale arbeidsmåter og forklaringsmodeller i naturvitenskap, drøfte eksisterende kunnskap ut fra en kritisk tilnærming og identifisere sammenhenger mellom naturvitenskap, teknologi og samfunnsutvikling
- redegjøre for prinsippene i et økosystem, beskrive ulike typer økosystemer og bruke kunnskapen i drøfting av betydningen av naturmangfold, trusler mot mangfoldet og mulige tiltak
- drøfte ulike energiformer, energibruk og –overforbruk, lokalt og globalt
- gjøre rede for begrepene vær og klima, drøfte ulike klimamodeller og hvordan menneskelig aktivitet kan påvirke klima

- beskrive hovedtrekk i evolusjonsteorien og teorien om naturlig seleksjon
- gjøre rede for hovedgruppene av næringsstoffer, deres karakteristiske egenskaper og betydning for ernæringsprosessene hos mennesket
- bruke kunnskap om næringsmidler for å undersøke og drøfte spørsmål knyttet til helse
- formidle grunnleggende kunnskap om menneskekroppens organer, funksjoner og prosesser
- drøfte spørsmål knyttet til kjønnsidentitet og seksualitet -lese et geosentrisk stjernekart, gjenkjenne stjernetegn og planeter og gjøre rede for solsystemet, sol- og måneformørkelse og bruk av almanakk
- forklare prinsippene om platetektonikk, vise kjennskap til viktige bergartsdannende mineraler og bruke grunnbegreper i geologisk systematikk
- beskrive grunntrekk ved forbrenning og petrokjemiske prosesser, forklare oksidasjon og reduksjon og presentere kjemiske forsøk med hjelpestoffer som reagens og indikator
- bruke kunnskap om grunnstoffer til å forklare grunnstrukturene i det periodiske systemet
- utforske en bredde av fenomener innen fysikkens ulike områder, prøve ut hypoteser og gjøre
- rede for sentrale lovmessigheter og hvordan de er tatt i bruk i utvikling av redskaper og teknologi

Vurdering

Arbeidsbøker og eventuell uformell rapport etter forsøk vil danne grunnlaget for vurdering i denne perioden. Vurderingens formål er å motivere elevene til videre utvikling og fremgang i faget. I tillegg vil den muntlige aktiviteten i klasserommet være av stor betydning i både undervisningen og vurderingen. Underveisvurderingen er en integrert del av opplæringen, der elevene skal gis anledning til å vise og utvikle kompetanse på flere og varierte måter, og der lærer og elever er i dialog gjennom timen.

Naturfag (Fysikk)

Faglærer

Åsne Gylland

Uketimer/periodeuker

3 periodeuker

Faglig innhold

I fysikk i 9. klasse skal vi arbeide med følgende faglig innhold:

Elektrisitet

- Videre om elektromotor, generator, transformator
- Spenning, strømstyrke, motstand, Ohms lov
- Vind- og vannkraft

Hydro- og aeromekanikk

- Barometer og lufttrykk
- Ulike prinsipper for pumper; trykkpumpe og sugepumpe
- Adhesjon, overflatespenning og kapillareffekt; dråper og såpebobler
- Praktisk anvendelse i hydrauliske systemer; bremsesystemer, løftekraner
- Teknologisk utvikling under den industrielle revolusjon
- Vannets kretsløp
- Vannstrømninger i elver, havstrømninger
- Trykk og oppdrift i vann og luft; Arkimedes' lov

Meteorologi

- Værobservasjon
- Fuktighetsinnhold i luften og skydannelse, forskjellige skyformer
- Tidsutvikling av høytrykks- og lavtrykkssystemer, sykkloners utvikling og utbredelse
- Værkart, værmelding, vindstyrkeskala, spesielle fremherskende vinder som føn, passat, monsun, taifun, sydvestvind

Arbeidsmåter

Undervisningen vil ta utgangspunkt i forsøk og praktiske erfaringer elevene har. Det vil bli tavlegjennomgang av nytt stoff. Elevene skal skrive egne hovedfagsbøker, hvor den faglige bearbeidingen vil ligge i fokus gjennom at elevene skal produsere egne fagtekster.

Kompetansemål

Kompetansemålene for naturfagene er gitt samlet etter 10. klasse. Gjennom de ulike naturfagsperiodene i ungdomsskolen vil elevene ha arbeidet med alle målene. Det som skal arbeides med i fysikk i 9. klasse er konkretisert under "faglig innhold". Kompetansemålene for naturfag etter 10. klasse er:

- utforske naturfaglige fenomener gjennom systematisk og eksakt iakttagelse og formulere
- iakttagelsene i kunstoffaglige uttrykk og fagtilpasset språk
- stille spørsmål og lage hypoteser om naturfaglige fenomener, identifisere variabler og samle data for å finne svar
- gjøre om observasjoner til kvantifiserbare data som kan behandles ved hjelp av enkel statistikk og forklare årsaks-virkningsforhold i omtalen av observasjoner, forsøk og forsøksresultater i naturfaget
- gi eksempler på sentrale arbeidsmåter og forklaringsmodeller i naturvitenskap, drøfte eksisterende kunnskap ut fra en kritisk tilnærming og identifisere sammenhenger mellom
- naturvitenskap, teknologi og samfunnsutvikling
- redegjøre for prinsippene i et økosystem, beskrive ulike typer økosystemer og bruke kunnskapen i drøfting av betydningen av naturmangfold, trusler mot mangfoldet og mulige tiltak
- drøfte ulike energiformer, energibruk og –overforbruk, lokalt og globalt
- gjøre rede for begrepene vær og klima, drøfte ulike klimamodeller og hvordan menneskelig aktivitet kan påvirke klima
- beskrive hovedtrekk i evolusjonsteorien og teorien om naturlig seleksjon
- gjøre rede for hovedgruppene av næringsstoffer, deres karakteristiske egenskaper og betydning for ernæringsprosessen hos mennesket
- bruke kunnskap om næringsmidler for å undersøke og drøfte spørsmål knyttet til helse
- formidle grunnleggende kunnskap om menneskekroppens organer, funksjoner og prosesser
- drøfte spørsmål knyttet til kjønnsidentitet og seksualitet -lese et geosentrisk stjernekart, gjenkjenne stjernetegn og planeter og gjøre rede for solsystemet, sol- og måneformørkelse og bruk av almanakk
- forklare prinsippene om platetektonikk, vise kjennskap til viktige bergartsdannende
- mineraler og bruke grunnbegreper i geologisk systematikk
- beskrive grunntrekk ved forbrenning og petrokjemiske prosesser, forklare oksidasjon og reduksjon og presentere kjemiske forsøk med hjelpestoffer som reagens og indikator
- bruke kunnskap om grunnstoffer til å forklare grunnstrukturene i det periodiske systemet
- utforske en bredde av fenomener innen fysikkens ulike områder, prøve ut hypoteser og gjøre
- rede for sentrale lovmessigheter og hvordan de er tatt i bruk i utvikling av redskaper og teknologi

Vurdering

Da denne perioden ikke skal undervises før til våren, er ikke alle detaljer om vurderingen klare. Det må også elevene få være med på å bestemme. Men hovedfagsboka vil være en sentral del av vurderingen. Elevene vil få løpende underveisvurderinger i form av små samtaler om det faglige arbeidet gjennom perioden, og det vil være en midtveisvurdering som skal ligne på den formen sluttvurderingen av perioden vil ha.

Naturfag (Kjemi)

Faglærer

Bao Le (kommer vårsemesteret)

Geografi

Faglærer

Greta Hembre

Uketimer/periodeuker

3 periodeuker

Faglig innhold

Sammenhengen mellom naturgeografi og samfunnsgeografi er et sentralt tema.

Økonomisk geografi

- Viktige naturressurser i ulike deler av verden
- Det naturgeografiske grunnlaget for handel
- Fordeling og utnyttning av ressurser fra førindustriell tid til i dag
- Framveksten av en verdenshandel - Matvarer, fibre, mineraler, olje, plast, vann
- Begrepet bærekraft, menneskets økologiske fotavtrykk
- Bærekraftig utvikling; sosiale, miljømessige og økonomiske aspekter

Kunne plassere og kjenne til land, viktige byer, fjell, hav, øyer og sjøer i alle verdensdeler

Arbeidsmåter

Bruke ulike typer digitale og papirbaserte kart, politisk, fysisk og økonomisk

Arbeide i grupper med en selvvalgt fordypningsoppgave; ett eller flere land eller landområde

Presentere fordypningsoppgaven foran klassen

Kompetansemål

Kompetansemålene for ungdomstrinnet er i geografi gitt etter 10. klasse. Gjennom hele 9. og 10. klasse vil vi arbeide for å nå disse målene, slik at alle er ivaretatt innen utgangen av 10. klasse.

Målene for opplæringen er at elevene skal kunne:

- undersøke og skildre karakteristiske naturgeografiske trekk ved jordens kontinenter og havområder utforske og presentere eksempler på samvirket mellom menneskers levevis og naturgeografiske forhold
- ta i bruk ulike typer kart; fysiske, politiske og økonomiske, digitale og papirbaserte
- bruke kunnskap om målestokk og koordinater i eget arbeid
- gjøre rede for og reflektere over forekomsten av betydningsfulle naturressurser og deres fordeling, utnyttelse og betydning for verdenshandelen

- trekke linjer fra geografisk kunnskap til innhold fra andre fag som samfunnskunnskap, historie og naturfag
- drøfte og vurdere aktuelle spørsmål knyttet til klima og bruk, pleie og vern av jordens naturgrunnlag

Vurdering

Evne til samarbeid i grupper. Jevnlig underveisvurdering knyttet til fordypningsoppgaven. Fremføring og presentasjon av fordypningsoppgave; bilder, tekst og foredrag. Prøver muntlig og skriftlig, i grupper og individuelt. Samtaler, refleksjon og kritisk tenkning rundt tema som blir gjennomgått

Kunst og håndverk

Faglærer

Greta Hembre

Uketimer/periodeuker

1 uketime

Faglig innhold

Enkel skyggelære
 Sjablong, høytrykk og enkle grafiske teknikker på ulike papirkvaliteter
 Tegninger/malerier med motiv knyttet til hovedfagsperioder
 Sort/hvitt utvides med rikere fargenyanser. Varme/kalde farger
 Modellering i leire
 Bokskulpturer/redesign

Arbeidsmåter

Perspektivtegning med ett fluktpunkt
 Enkle skyggetegningsoppgaver
 Prosjektoppgaver i forbindelse med TV- aksjonen "Plast i havet"
 Grafikk; høytrykksteknikker
 Modellering i leire
 Redesign av bøker; Bok- og papirskulpturer
 Sott/hvitt med kull, tusj
 Øvelser med varme kalde farger i akryl

Kompetansemål

Kompetansemålene for ungdomstrinnet er i kunst og håndverk gitt etter 10. klasse. Gjennom hele 9. og 10. klasse vil vi arbeide for å nå disse målene, slik at alle er ivaretatt innen utgangen av 10. klasse. Målene for opplæringen er at elevene skal kunne:

- utforske lys- og skyggevirksomheter og linjeperspektiv i tegning
- utforske faginnhold i naturfag gjennom saktegning
- planlegge og utføre enkle trykketeknikker
- undersøke og beskrive karakteristiske trekk ved ornamentikk, formspråk, fargebruk og kunstneriske uttrykksformer fra ulike kunsthistoriske epoker
- undersøke og drøfte aktuelle samfunnsproblemer knyttet til kunst og håndverk
- bruke ulike teknikker og programmer for bilde- og filmproduksjon
- utforske og anvende hensiktsmessige teknikker for komposisjon, fargebruk, lys og skygge

- skape tredimensjonale former i ulike materialer
- designe og framstille bruksgjenstander med god funksjon
- velge egnede redskaper og teknikker i planlegging og gjennomføring av oppgaver med materialer som tre, metall, lær, tekstil og papir
- undersøke og drøfte bruk av materialer og teknikker ut fra hensyn til miljø og bærekraftig ressursbruk

Vurdering

Jevnlig underveisvurdering. Samtale og betraktninger rundt oppgavene underveis og ved avslutning av de ulike prosjekt.

Musikk

Faglærer

Tiina Ulén og Synnøve Levang

Uketimer/periodeuker

En uketime

Faglig innhold

- Sang i ulike sjangre
- Oppvarmingsøvelser for sang
- Musikalske leker og øvelser: sangleker, bevegelser, rytmiske øvelser, improvisasjon, komposisjon
- Videreføring av samspill i grupper med djembe eller andre rytmeinstrumenter, og/eller gitarspill (ukulele) med enkel besifring
- Bruk av partitur med g- og f-nøkkel
- Akkompagnement til sanger, i gruppe eller hel klasse
- Sentrale trekk ved en musikkhistorisk epoke, med lytteeksempler
- Komponistbiografier med tilknytning til klassetrinnets historietemaer
- Forskjellige akkorders oppbygging og treklanger
- Afroamerikansk sangtradisjon: work songs, spirituals, bluesmusikkens opprinnelse og videre utvikling, med lytteeksempler og/eller musikalsk aktivitet
- Samtaler om musikk som menneskelig uttrykksmiddel

Arbeidsmåter

- Sang, spill, bevegelse og resitasjon i klassen og i grupper
- Samspill m/ ulike instrumenter.
- Skriftlige oppgaver
- Samtaler om musikk
- Sang og spill i grupper, klassen og på skolens arrangement

Kompetansemål

Kompetansemålene for ungdomsskolen er i musikk gitt etter 10. klasse. Gjennom hele 9. klasse vil vi arbeide mot disse målene, slik at det er mulig å nå dem ved sluttvurderingen i 10. klasse. Målene for opplæringen er at elevene skal kunne:

- bruke stemmen og kroppen i musikalske oppvarmingsøvelser og korsang
- øve inn og fremføre sanger fra ulike sjangrer, kulturer og historiske epoker
- delta i samspillgrupper med sang og instrumenter
- benytte et partitur med både g- og f-nøkkel
- gjenkjenne ulike musikksjangrer og beskrive noen av deres grunnelementer
- beskrive noen typiske kjennetegn for sentrale komponisters musikk
- diskutere betydningen av musikk som et menneskelig uttrykksmiddel og i et samfunnsperspektiv

Vurdering

Det legges vekt på timeaktiviteten og faglig samarbeid. De individuelle ferdigheter og bidrag i klassens eller gruppenes felles musisering, samt muntlige og skriftlige oppgaver og presentasjoner legges til grunn. Kontinuerlige muntlige tilbakemeldinger til elevene og halv- og helårsvurdering.

Eurytmi

Faglærer

Heidi Kristin Rasmussen

Uketimer/periodeuker

1 uketime

Faglig innhold

- Lydeurytmiske elementer videreutvikles og kombineres til et helhetlig eurytmisk bevegelsesuttrykk. Utøves til dikt.
- Toneurytmiske elementer videreutvikles og kombineres til et helhetlig musikalsk eurytmisk bevegelsesuttrykk. Utøves til et lengere musikkstykke.
- Alle de eurytmiske stavøvelsene.
- Kombinasjon av varierte stavøvelser utført på avanserte romformer.
- Koordinasjons- og konsentrasjonsøvelser.
- Utvikle større grad av presisjon og stilfullhet i utførelsene.
- Mestre krevende fysiske utfordringer, som hurtighet og bevisst dynamikk i bevegelsen.

Arbeidsmåter

- De eurytmiske øvelsene utøves på krets og frontalt i rommet.
- Øvelsene utøves med gruppen som helhet eller delt i mindre grupper.
- Selvstendige gruppeoppgaver og gruppeutførelser der elevene utarbeider egne koreografier og armbevegelser.
- Fremme sterk grad av sosialt samspill innenfor gruppene.

Kompetansemål

Gjennom ungdomstrinnet arbeider elevene mot kompetansemålene gitt etter 10.klasse. Målet for opplæringen er at eleven skal kunne:

- skape og uttrykke helhet og sammenheng mellom form, innhold og gester i lyriske, episke og dramatiske tekster sammen med andre.
- gi et samlet og helhetlig bevegelsesuttrykk til utvalgte musikkstykkers innhold og form sammen med andre.
- bruke grunnelementer i språk og musikk i arbeidet med egne koreografier.
- utføre stavøvelser med sikkerhet, samt skape egne former og koreografier bygget på disse.
- utføre ulike geometriske former og formforvandlinger.
- planlegge, innøve og delta i fremførelser av eurytmi for et publikum, hvor arbeidet med kostymer og scenebelysning inngår.

Vurdering

Underveisvurdering som en integrert del av undervisningen. Lærer og elever er i dialog gjennom undervisningstimen, der læreren gir tilbakemeldinger som bidrar til å fremme læringen i faget. Helhetlig faglig underveisvurdering gis etter hvert semester.

Kroppsøving

Faglærer

Paal Nordland

Uketimer/periodeuker

2 uketimer

Faglig innhold

Elevene får idrettslige utfordringer som bygger på deres modenhet, og elevene arbeider videre med de erfaringene de har fra tidligere skoleår. Disse erfaringene bruker de når de nå gir seg i kast med litt større utfordringer. Elevene får erfaring med at vi mestrer ulikt. De skal erfare glede over å ha en sunn sjel i et sunt legeme, og fokusere på god lagånd og godt samarbeid.

- Trene og oppøve generell styrke, samt gjennomføre styrketester.
- Trene kondisjon, samt gjennomføre kondisjonstester.
- Trene sin ytelsesevne, og kunne reglene innen ballspillene innebandy, fotball, håndball og volleyball.
- De skal arbeide med god sportsånd og fairplay.
- Friidrett: 60m, 100m, 400m løp, lengde, diskos, spydkast, høyde.
- Fotball, håndball, volleyball, innebandy.
- Balanse koordinasjon og akrobatikk.
- Basistrening: stabilitet/styrke-, bevegelighet og koordinasjonstrening.
- Elevene deltar på skolens skidag.
- Stasjon og sirkeltrening.
- Bevegelsesleker
- Egentrening

Arbeidsmåter

Elevene skal under lærers ledelse arbeide sammen i lag, grupper, parvis og individuelt.

Teori og skriftlig arbeid. Om høsten og våren vil mye av undervisningen foregå utendørs på friidrettsanlegget på Øya, om vinteren blir elevene hovedsakelig undervist i Trondheim Spektrum (Nidarøhallen) og på 3T.

Kompetansemål

Kompetansemålene for ungdomsskolen er i kroppsøving gitt etter 10. klasse. Gjennom hele 9. klasse og 10. klasse vil vi arbeide mot disse målene, slik at det er mulig å nå dem ved sluttvurderingen i 10. klasse. Målene for opplæringen er at elevene skal kunne:

- delta ut fra egne forutsetninger i et utvalg idretter og kjenne til teknikk, taktikk og
- treningsprinsipper i et utvalg individuelle idretter og lagidretter
- utføre flere svømmeteknikker og gjennomføre utendørs livredning
- forklare og utføre livbergende førstehjelp
- reflektere over hvordan ulike framstillinger av kropp i media påvirker bevegelsesaktivitet og forhold til egen kropp
- planlegge og lede kroppsøvingsaktiviteter med tanke på å inkludere alle
- vurdere egne erfaringer fra kroppsøvingsaktiviteter og planlegge, gjennomføre og vurdere egentrening av ulike slag, også ved skade og sykdom
- drøfte sammenhenger mellom fysisk aktivitet, livsstil og helse
- praktisere former for friluftsliv i ulike naturmiljø
- orientere seg ved hjelp av ulike typer kart og spor i varierte terrengetyper
- planlegge og ta medansvar for gjennomføring av overnattingsturer til ulike årstider
- vurdere risiko og trygghet ved ulike uteaktiviteter

Vurdering

Elevene får muntlige tilbakemeldinger underveis og etter øktene. De får muntlig halvårsvurdering og skriftlig helårsvurdering. Elevene vurderes ut fra kompetansemålene. De vurderes ferdighetsmessig ut fra egne forutsetninger, samt at innsatsen vurderes.

Mat og helse

Faglærer

Norveig Sørøy

Uketimer/periodeuker

3 uketimer i 18 uker

Faglig innhold

Elevene skal ha teoretiske prøver i følgende;

- Hygiene og mattrygghet
- Næringsstoffene med fordypning i vitaminer og mineraler
- Økologisk og konvensjonell matvareproduksjon
- Dyrevelferd

- Bærekraftig mat og matproduksjon

Elevene skal i det praktiske gjøre følgende;

- Lage et måltid bestående av forrett, hovedrett og dessert.

Arbeidsmåter

All teori er en oppsummering og fordypning av det elevene har lært de foregående årene i faget, det repeteres på skolen, i tillegg må det øves hjemme før prøvene. Det legges opp til diskusjoner og drøftinger i forhold til bærekraft, matkvalitet, klimaavtrykk, dyrevelferd og mulige sammenhenger mellom matvaner og helse.

Hovedmålet i det praktiske arbeidet er å lage et måltid bestående av forrett, hovedrett og dessert. Elevene jobber i liten gruppe på skolekjøkkenet og de får selv bestemme menyen, tilpasse denne til elevene i gruppen, i forhold til allergier, mengde osv. De skal dekke bordet til fest på den store dagen. De skal gjøre alle forberedelser selv, finne oppskrifter og tilpasse disse og underveis føre en loggbok over det som gjøres i deres gruppe. Det må påregnes noe øving hjemme også i det praktiske arbeidet.

Kompetansemål

Kompetansemålene for ungdomstrinnet er i mat og helse gitt etter 10. klasse. Gjennom hele 8. klasse har vi arbeidet mot disse målene, og vi vil fullføre målene i 9. klasse, da faget avsluttende i år. Målene for opplæringen er at elevene skal kunne:

- bruke sansene til å vurdere kvaliteten på matvarene
- utvikle og forbedre oppskrifter og menyer; bruke restemat
- prøve ut og sette sammen retter ut fra ulike matlagingsmetoder og matkulturer
- planlegge og lage et sammensatt, flere retters måltid
- gi eksempler på hvordan matproduksjon, varetilgang og matkultur har endret seg over tid
- presentere og drøfte grunnprinsipper i økologisk og konvensjonell matvareproduksjon
- vurdere matvarer ut fra etiske og bærekraftige kriterier, inkludert dyrevelferd
- utforske klimaavtrykket til utvalgte matvarer og gjøre rede for hvordan matvalg og matforbruk kan påvirke klima og miljø
- drøfte og vurdere kostholdsinformasjon i markedsføring og media
- gi eksempler på sammenhenger mellom matvaner og helse; diskutere næringsrelaterte sykdommer
- gjøre rede for næringsstoffer i sentrale matvarer
- forstå og vurdere varedeklarasjoner, inkludert vanlige tilsetningsstoffer

Vurdering

Det praktiske arbeidet til elevene vektet med 60% og det teoretiske arbeidet vektet 40%.

Underveisvurdering gis som direkte tilbakemeldinger i timene, i tillegg får de en elevsamtale etter ca. 8 undervisningsdager. Mat og helse er et avsluttende fag i 9.klasse, sluttvurderingen følger derfor elevene til 10.klasse.

IKT

Faglærer

Trond Rømo

Uketimer/periodeuger

1 periodeuke

Faglig innhold

- Opphavsrett
- Kildesøk, kildehenvisning, kildekritikk
- Avansert tekstbehandling
- Tallbehandling; bruk av regneark
- Bruk av digitale kart
- Bildebehandling og enkel grafisk design
- Kreative oppgaver i tilknytning til bilde og lyd
- Grunnleggende koding, programmering, skripting, tallsystemer
- Datateknologiens historie og betydning i nåtid og nær framtid
- Sosiale og etiske spørsmålsstillinger
- Kunstig intelligens og autonome systemer
- Informasjon og kunnskap, sosiale medier

Arbeidsmåter

Elevene tar i bruk og øver strukturert bruk av tekstbehandlingssystemer, for eksempel med bruk av stilnivåer, sidetelling, fotnoter, innholdsfortegnelser, kryssreferanser, kildehenvisninger, tabeller, spalter, innsetting av illustrasjoner med billedtekster. Dette kan skje som selvstendige prosjekter i enkelte fag, eller ved innlevering av protokoller og arbeidsbøker. Prosjekter og oppgaver skal så langt som mulig stå i sammenheng med reelle problemstillinger.

Regneoppgaver løses ved hjelp av regneark etter at tradisjonelle løsningsmetoder er innlært teoretisk og praktisk/håndskriftlig. I forbindelse med geografifaget tar elevene i bruk digitale kart. Prosjekter innen tallbehandling øves eksempelvis i forbindelse med geografi, naturfag, planlegging av klasseseturer eller innlevering av større oppgaver. Hvilke muligheter for å drive med tallbehandling og statistikk har man når klima og meteorologi behandles, eller for økonomiske kalkyler når turer planlegges eller når skolebedrifter gjennomføres? Alle fag åpner for kommunikasjon, utforskning og samarbeid ved hjelp av digitale verktøy. Statistiske oppgaver, komplekse budsjetter, eller forvaltning av for eksempel medlemslister og masseutsendelser av fakturaer eller lignende, kan være egnede øvingsfelt. Funnene i en enkel samfunnsfaglig undersøkelse analyseres og presenteres.

I bildebehandling blir begreper som piksler, billedstørrelse, oppløsning, filstørrelse, filtyper/kompresjonstyper behandlet. Bilde- og filmteknikker kan prøves ut, og digitale teknikker i musikkproduksjon kan knyttes til musikkfaget. Billedmanipulering er et øvelsesfelt for å gjøre seg kjent med behandling, justering og endring av fotografier og illustrasjoner.

Når elevene er kjent med ulike anvendelsesområder, kan det problematiseres hvordan slike systemer og programmer blir laget. Dette innleder til enkel programmering, koding eller skripting.

I matematikkfaget er tallsystemer et tema. I IKT-faget behandles hvordan disse dukker opp i datasystemer i form av heksadesimale, oktale eller binære fargekoder, IP-adresser, ASCII- eller andre koder og i filstørrelser mm.

Gjennom de tre årene tas aktuelle problemstillinger opp til drøfting og utforskning, eksempelvis analyse av visuelle virkemidler i ulike medier og utforskning av ulike plattformer for digital samhandling. Etske spørsmål knyttet til kunstig intelligens og autonome systemer undersøkes og drøftes.

Grunnleggende er å drøfte hvilken innvirkning teknologien har hatt på enkeltmenneske, samfunn og natur og reflektere over hvordan teknologien kan løse utfordringer, skape muligheter og føre til nye dilemmaer.

Kompetansemål

Kompetansemålene for ungdomstrinnet er IKT gitt etter 10. klasse. Gjennom hele 9. og 10. klasse vil vi arbeide mot disse målene, slik at alle er ivaretatt innen utgangen av 10. klasse. Målene for opplæringen er at elevene skal kunne:

- utforske bruk av digitale verktøy for ulike oppgaver
- gjøre rede for operativsystemer og bruke kontorstøttesystemer
- søke i og vurdere ulike nettbaserte kilder til informasjon og kunnskap
- praktisere korrekte kildehenvisninger
- utvikle sammensatte tekster og presentasjoner med digitale verktøy
- ta i bruk grunnleggende programmering
- utforske kreativ bruk av digital teknologi
- begrunne og drøfte forhold omkring nettvett, opphavsrett og risikomomenter i bruk av moderne datasystemer
- utforske og diskutere individ- og samfunnsrelaterte spørsmål knyttet til IKT
- drøfte og vurdere menneskelige og etiske spørsmål knyttet til teknologiens plass og utvikling i samfunnet og den enkeltes liv
- undersøke og reflektere over temaet kunstig intelligens og autonome systemer

Vurdering

Elevene får underveisvurdering. De får muntlig halvårsvurdering og skriftlig helårsvurdering. Elevene vurderes ut fra kompetansemålene.

Utdanningsvalg/Arbeidslivsfag

Faglærer

Kristin Steinkjer

Uketimer/periodeuker

1 uketime / 1 uke arbeidspraksis

Faglig innhold

Forberede arbeidspraksis
Gjennomføre arbeidspraksis (1 uke)
Skrive jobbsøknad og CV
Bli kjent til ulike yrker og hva som kreves av utdanning
Bevisstgjøring av egne interesser, evner og verdier
Bli kjent med strukturen i den videregående skole
Oversikt over yrkesfag og studieforberedende programfag

Arbeidsmåter

Undervisningssamtaler
Praksisuke
Refleksjon og samtaler om erfaringer fra arbeidsuken. Skriftlig rapport eller dagbok
Besøk av ulike yrkesgrupper
Samtaler, gruppearbeid, besøk i klassen, individuelt arbeid

Kompetansemål

Samle, bruke og analysere informasjon om utdanning og arbeid
Reflektere over betydningen av å delta i arbeidslivet for livsmestring og personlig vekst
Formulere egne kortsiktige og langsiktige utdannings- og yrkesplaner og reflektere over utdanninger og yrker i forhold til egne interesser, styrker og egenskaper
Utforske og drøfte hva og hvem som kan påvirke egne valg, blant annet hvordan kjønn kan påvirke utdannings- og yrkesvalg

Vurdering

Individuelle samtaler underveis i skoleåret.